# T093 ATĐ 5 (07) Luận A Tỳ Đạt Ma Đại Tỳ Bà Sa Q106-Trí Uẩn-Luận về Tu Trí

*Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)*

LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA
QUYEÅN 106

LUAÄN VEÀ TU TRÍ (Phaàn 2)

Hoaëc coù moät trí thaâu nhieáp taát caû caùc trí, ñoù laø Phaùp trí, khoâng phaûi laø trí nhö phaùp, bôûi vì Theå cuûa trí laø p. hoaëc coù hai trí thaâu nhieáp taát caû caùc trí, ñoù laø trí höõu laäu vaø trí voâ laäu. Hoaëc coù ba trí thaâu nhieáp taát caû caùc trí, ñoù laø Phaùp trí-Loaïi trí vaø Theá tuïc trí. Hoaëc coù boán trí thaâu nhieáp taát caû caùc trí, ñoù laø ba trí coïng theâm Tha taâm trí. Hoaëc coù naêm trí thaâu nhieáp taát caû caùc trí, ñoù laø Theá tuïc trí vaø Khoå-Taäp-Dieät-Ñaïo trí. Hoaëc coù saùu trí thaâu nhieáp taát caû caùc trí, ñoù laø naêm trí tröôùc coïng theâm Tha taâm trí. Hoaëc coù baûy trí thaâu nhieáp taát caû caùc trí, ñoù laø trong taùm trí tröø ra Tha taâm trí. Hoaëc coù taùm trí thaâu nhieáp taát caû caùc trí, ñoù laø trong naøy noùi Phaùp trí-Loaïi trí-Tha taâm trí-Theá tuïc trí-Khoå trí-Taäp trí-Dieät trí vaø Ñaïo trí. Hoûi: Neáu taùm trí naøy thaâu nhieáp taát caû caùc trí, laïi coù taùm trí, ñoù laø Phaùp truù trí-Nieát-baøn trí-Töû sinh trí-Laäu taän trí-Tuùc truù tuøy nieäm trí-Dieäu nguyeän trí-Taän trí vaø Voâ sinh trí, taùm trí nhö vaäy thì trí naøo thaâu nhieáp? Ñaùp: Tuøy theo söï thích hôïp ñeàu thaâu nhieáp vaøo taùm trí naøy. Nghóa laø Phaùp truù trí bieát veà nhaân, cho neân bieát quaû baäc Haï-Trung-Thöôïng cuûa ba coõi laø do phaùp truù trong nhaân, trí aáy töùc laø do boán trí naøy thaâu nhieáp,ñoù laø laø Phaùp-Loaïi-Theá tuïc vaø Dieät trí. Trí Töû sinh töùc laø do trí Theá tuïc naøy thaâu nhieáp. Toân giaû Dieäu AÂm noùi: “Trí Töû sinh do boán trí thaâu nhieáp, ñoù laø Phaùp-Loaïi-Theá tuïc vaø Khoå trí.” Lôøi bình: Neân bieát trong naøy, caùch noùi tröôùc laø hôïp lyù. Trí Laäu taän, muoán laøm cho quaû baùoc chuùng sinh (chö höõu) duyeân vaøo phaùp laäu taän, cho neân goïi laø trí Laäu taän, do boán trí thaâu nhieáp, ñoù laø Phaùp-Loaïi-Theá tuïc vaø Dieät trí; muoán laøm cho quaû baùo cuûa chuùng sinh

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 106 97

ñaït ñöôïc thaân laäu taän, cho neân goïi laø trí Laäu taän, do taùm trí thaâu nhieáp. Trí Tuùc truù tuøy nieäm do Theá tuïc trí thaâu nhieáp. Toân giaû Dieäu AÂm noùi: “Trí Tuùc truù tuøy nieäm do saùu trí thaâu nhieáp, töùc laø trong taùm trí tröø ra Tha

taâm trí bôûi vì duyeân vôùi phaùp quaù khöù, vaø tröø ra Dieät trí bôûi vì duyeân vôùi phaùp höõu vi.” Lôøi bình: Neân bieát trong naøy, caùch noùi tröôùc laø hôïp lyù. Trí Dieäu nguyeän do Theá tuïc trí thaâu nhieáp. Toân giaû Dieäu AÂm noùi: “Trí Dieäu nguyeän do taùm trí thaâu nhieáp, ñoù laø trong möôøi trí tröø ra Taän trí vaø Voâ sinh trí, bôûi vì laø taùnh thuoäc Kieán.” Lôøi bình: Neân bieát trong naøy, caùch noùi tröôùc laø hôïp lyù. Taän trí vaø Voâ sinh trí ñeàu do saùu trí thaâu nhieáp, tröø ra Tha taâm trí bôûi vì khoâng phaûi laø taùnh thuoäc kieán, vaø tröø ra Theá tuïc trí bôûi vì laø voâ laäu. Vì vaäy taùm trí naøy thaâu nhieáp taát caû caùc trí. Toân giaû Taêng-giaø-phieät-toâ noùi raèng: “Neân noùi laø moät trí, ñoù laø trí Quyeát ñònh, bôûi vì nghóa quyeát ñònh laø nghóa cuûa trí. Trí Quyeát ñònh naøy coù hai loaïi sai bieät: 1. Höõu laäu. 2. Voâ laäu. Neáu nhö höõu laäu, thì bôûi vì töï taùnh cho neân goïi laø Theá tuïc trí; neáu nhö voâ laäu, thì bôûi vì ñoái trò sai bieät cho neân laïi thieát laäp hai loaïi, ñoù laø ñoái trò coõi Duïc thì goïi laø Phaùp trí, ñoái trò coõi Saéc-Voâ saéc thì goïi laø Loaïi trí. Ngay ba trí tröôùc, neáu coù theå nhaän bieát taâm-taâm sôû phaùp cuûa ngöôøi khaùc, thì goïi laø Tha taâm trí. Vaû laïi, trí voâ laäu do haønh töôùng sai khaùc, cho neân laïi thieát laäp boán trí, neáu ñoái vôùi Khoå ñeá laøm boán haønh töôùng chuyeån thì goïi laø Khoå trí, cho ñeán neáu ñoái vôùi Ñaïo ñeá laøm boán haønh töôùng chuyeån thì goïi laø Ñaïo trí.” Hoûi: Neáu trí Quyeát ñònh chæ coù moät loaïi, hoaëc laø hai-hoaëc laø ba, thì taïi sao trong naøy thieát laäp coù taùm trí? Ñaùp: Bôûi vì naêm söï cho neân thieát laäp coù taùm trí: 1. Vì ñoái trò cho neân thieát laäp Phaùp-Loaïi trí. 2. Vì töï taùnh cho neân thieát laäp Theá tuïc tri. 3. Vì gia haïnh cho neân thieát laäp Tha taâm trí. 4. Vì haønh töôùng cho neân thieát laäp Khoå-Taäp trí. 5. Vì haønh töôùng sôû duyeân cho neân thieát laäp Dieät-Ñaïo trí. Toân giaû Taû Thoï ñöa ra caùch noùi nhö vaäy: “Bôûi vì ñoái trò boán loaïi ngu cho neân thieát laäp coù taùm trí. Boán loaïi ngu laø: 1. Ngu veà coõi.



2. Ngu veà taâm. 3. Ngu veà phaùp. 4. Ngu veà ñeá. Ñoái trò ngu veà coõi cho neân thieát laäp Phaùp-Loaïi trí, ñoái trò ngu veà taâm cho neân thieát laäp Tha taâm trí, ñoái trò ngu veà phaùp cho neân thieát laäp Theá tuïc trí, ñoái trò ngu veà Ñeá cho neân thieát laäp Khoå-Taäp-Dieät vaø Ñaïo trí.” Ñoù goïi laø boån taùnh-töôùng phaàn-töï Theå-ngaõ vaät-töï taùnh cuûa taùm trí. Ñaõ noùi veà töï taùnh cuûa trí, nay seõ noùi ñeán nguyeân côù. Hoûi: Vì sao goïi laø trí, trí laø nghóa gì? Ñaùp: Nghóa quyeát ñònh laø nghóa cuûa trí. Hoûi: Nhö vaäy thì Nghi töông öng vôùi Tueä khoâng neân goïi laø trí, bôûi vì khoâng quyeát ñònh ñoái vôùi caûnh sôû duyeân? Ñaùp: Ñoù cuõng laø trí, bôûi vì trong moät saùt na cuõng quyeát ñònh ñoái vôùi caûnh sôû duyeân. Nhöng trong tuï naøy thì theá löïc taùc duïng cuûa Nghi maïnh hôn, khieán cho taâm ñoái vôùi caûnh do döï khoâng quyeát ñònh trong nhieàu saùt na, cho neân goïi laø tuï Nghi. Nhö Tam-ma-ñòa trong moät saùt na ñoái vôùi caûnh luoân luoâ döøng laïi, coù luùc neáu töông öng vôùi traïo cöû, laøm cho nhieàu saùt na chuyeån dôøi ñoái vôùi caûnh, thì goïi laø hoãn loaïn. Laïi nhö höõu tình, neáu tham nhieàu thì goïi laø haïnh tham, neáu saân nhieàu thì goïi laø haïnh saâu, neáu si nhieàu thì goïi laø haïnh si, moãi moät loaïi khoâng phaûi laø khoâng coù nhöõng phieàn naõo khaùc;

ôû ñaây cuõng nhö vaäy, cho neân khoâng coù gì sai. Phaùi Thí Duï noùi: “Neáu taâm coù trí thì khoâng coù söï khoâng hieåu bieát, neáu taâm coù nghi thì khoâng coù quyeát ñònh, neáu taâm coù thoâ thì khoâng coù teá. Nhöng maø Ñoái Phaùp ñaõ noùi laø phaùp töôùng gioáng nhö röøng caây raäm raïp, nghóa laø trong moät taâm, coù trí-coù söï khoâng hieåu bieát, coù loaïi khoâng phaûi laø trí-khoâng phaûi laø khoâng hieåu bieát, coù nghi-coù quyeát ñònh, coù loaïi khoâng phaûi laø nghi-khoâng phaûi laø quyeát ñònh, coù thoâ-coù teá, coù loaïi khoâng phaûi laø thoâ-khoâng phaûi laø teá.” Caùc Luaän sö A-Tyø Ñaït Ma noùi: “Caùc phaùp caâu sinh thì coù gì sai? Nghóa laø caùc taâm sôû laàn löôït chuyeån ñoåi laøm cho sinh khôûi moät taâm töông öng maø töôùng duïng khaùc nhau. Trí goïi laø Baùt-nhaõ; khoâng hieåu bieát goïi laø Voâ minh; khoâng phaûi laø trí-khoâng phaûi laø khoâng hieåu bieát, ñoù laø nhöõng taâm sôû phaùp khaùc. Nghi goïi laø do döï; quyeát ñònh goïi laø trí; khoâng phaûi laø nghi-khoâng phaûi laø quyeát ñònh, ñoù laø nhöõng taâm sôû phaùp khaùc. Thoâ goïi laø Taàm; teá goïi laø Töù; khoâng phaûi laø thoâ-khoâng phaûi laø teá, ñoù laø nhöõng taâm sôû phaùp khaùc. Nhö caùc saéc phaùp caâu sinh khaùc chuûng



loaïi, taâm sôû cuõng nhö vaäy, cho neân khoâng coù gì sai.” Coù ngöôøi ñöa ra caùch noùi naøy: Nghóa quyeát ñònh choïn löïa laïi ñoái vôùi caûnh sôû duyeân laø nghóa cuûa trí; caùc Tueä höõu laäu ñoái vôùi caûnh sôû duyeân, töø voâ thì ñeán nay thöôøng xuyeân quyeát ñònh choïn löïa, cho neân ñeàu goïi laø trí; caùc Tueä voâ laäu quyeát ñònh choïn löïa laïi, cho neân ñeàu goïi laø trí; chæ rieâng Nhaãn voâ laäu ñoái vôùi boán Thaùnh ñeá, chöa ñöa quyeát ñònh choïn löïa laïi, cho neân khoâng goïi laø trí. Laïi coù ngöôøi noùi: Bôûi vì hai nghóa cho neân goïi laø trí, ñoù laø nghóa chöùng thöïc bieát roõ vaø nghóa nhaän bieát roõ raøng. Nghóa chöùng thöïc bieát roõ, ñoù laø chöùng thöïc bieát roõ Khoå cho ñeán chöùng thöïc bieát roõ Ñaïo, cho neân goïi laø trí. Nghóa nhaän bieát roõ raøng, ñoù laø nhaän bieát roõ raøng veà söï noái tieáp nhau cuûa mình, nhaän bieát roõ raøng veà söï noái tieáp nhau cuûa ngöôøi khaùc, cho neân goïi laø trí. Ñaõ noùi toång quaùt veà nguyeân côù cuûa caùc trí, nguyeân côù cuûa moãi moät loaïi nay seõ noùi ñeán. Hoûi: Vì sao goïi laø Phaùp trí? Ñaùp: Bôûi vì Theå cuûa trí laø phaùp, cho neân goïi laø Phaùp trí. Hoûi: Neáu nhö vaäy thì Theå cuûa trí khaùc cuõng laø phaùp, taïi sao khoâng goïi laø Phaùp trí? Ñaùp: Tuy Theå cuûa taát caû caùc trí ñeàu laø phaùp, maø chæ thieát laäp teân goïi Phaùp trí ñoái vôùi moät loaïi; nhö möôøi taùm Giôùi, möôøi hai xöù, baûy Giaùc chi, saùu Tuøy nieäm, boán Nieäm truù, boán Chöùng tònh, boán Voâ ngaïi giaûi, ba Baûo-ba Quy, Theå ñeàu laø phaùp maø chæ kieán laäp teân goïi laø laø Phaùp ñoái vôùi moät; ôû ñaây cuõng nhö vaäy cho neân khoâng caàn phaûi vaën hoûi. Laïi nöõa, Phaùp trí chæ coù moät teân goïi, ñoù laø teân goïi chung; trí khaùc coù hai teân goïi, ñoù laø teân goïi chung vaø khoâng chung; bôûi vì choïn laáy söï khaùc nhau, cho neân noùi teân goïi khoâng chung. Laïi nöõa, baét ñaàu hieåu bieát veà phaùp cho neân goïi laø Phaùp trí, phaùp hieåu ñuùng veà sau cho neân goïi laø Loaïi trí. Laïi nöõa, neáu baét ñaàu ñaït ñöôïc trí töông öng vôùi Phaùp Chöùng tònh, thì goïi laø Phaùp trí; sau trí naøy maø ñaït ñöôïc, cho neân goïi laø Loaïi trí. Laïi nöõa, ñoái vôùi phaùp hieän thaáy, ñaït

ñöôïc trí Hieän löôïng, cho neân goïi laø Phaùp trí; sau trí naøy maø ñaït ñöôïc, cho neân goïi laø Loaïi trí. Laïi nöõa, khôûi Duïc coù nhieàu phieàn naõo khoâng phaûi laø phaùp, ñoù laø phaån-haän-phuù-naõo- taät-san... töông öng vôùi phieàn naõo, neáu trí laø ñoái trò gaàn cuûa chuùng thì goïi laø Phaùp trí, coõi Saéc-Voâ saéc khoâng coù phieàn naõo khoâng phaûi laø phaùp nhö vaäy; ñoái trò chuùng laø Phaùp trí, veà sau sinh khôûi cho neân goïi laø Loaïi trí. Laïi nöõa, neáu trí do saùu ñòa thaâu nhieáp, coù theå duyeân vôùi moät ñòa thì goïi laø Phaùp trí; neáu trí do chính ñòa thaâu nhieáp, coù theå duyeân vôùi taùm ñòa



thì goïi laø Loaïi trí. Ñaây laø döïa vaøo ñòa höõu laäu maø noùi. Laïi nöõa, neáu trí do saùu ñòa thaâu nhieáp, coù theå duyeân vôùi saùu ñòa thì goïi laø Phaùp trí, neáu trí do chín ñòa thaâu nhieáp, coù theå duyeân vôùi chín ñòa thì goïi laø Loaïi trí. Ñaây laø döï vaøo ñòa voâ laäu maø noùi. Laïi nöõa, neáu trí ñoái trò vôùi möôøi taùm Giôùi-möôøi hai Xöù-naêm Uaån thì goïi laø Phaùp trí, neáu trí ñoái trò möôøi boán Giôùi-möôøi Xöù-naêm Uaån thì goïi laø Loaïi trí. Laïi nöõa, neáu trí ñoái trò naêm Uaån thieän-baát thieän vaø voâ kyù thì goïi laø Phaùp trí, neáu trí ñoái trò naêm Uaån thieän-voâ kyù thì goïi laø Loaïi trí. Laïi nöõa, neáu trí ñoái trò haønh phöôùc-phi phöôùc vaø baát ñoäng thì goïi laø Phaùp trí, neáu trí ñoái trò haùnh phöôùc vaø baát ñoäng thì goïi laø Loaïi trí. Laïi nöõa, neáu trí ñoái trò ñoaøn thöïc-daâm duïc vaø aùi thì goïi laø Phaùp trí, neáu trí ñoái trò caùc Ñònh vaø aùi thì goïi laø Loaïi trí. Hoûi: Vì sao goïi laø Tha taâm trí? Ñaùp: Bôûi vì bieát taâm cuûa ngöôøi khaùc, cho neân goïi laø Tha taâm trí. Hoûi: Trí naøy cuõng bieát caùc taâm sôû phaùp cuûa ngöôøi khaùc, taïi sao chæ goïi laø Tha taâm trí? Ñaùp: Bôûi vì taâm mong moûi, nghóa laø ngöôøi tu quaùn tröôùc tieân khôûi leân yù thích, mong muoán bieát taâm cuûa ngöôøi khaùc, do yù thích naøy sau luùc bieát taâm thì cuõng bieát ñöôïc taâm sôû. Nhö ngöôøi coù yù thích chuû yeáu laø mong muoán trong thaáy vua, sau luùc troâng thaáy vua thì cuõng troâng thaáy caùc quaùn. Laïi nöõa, caùc phaùt coù ñöôïc teân goïi laø do nhieàu duyeân, nghóa laø hoaëc do töï taùnh coù ñöôïc teân goïi, nhö Ñeá-nhö Uaån-nhö Theá tuïc trí; hoaëc do ñoái trò coù ñöôïc teân goïi, nhö Phaùp-Loaïi trí; hoaëc do gia haïnh coù ñöôïc teân goïi, nhö Tha taâm trí...; hoaëc do töông öng coù ñöôïc teân goïi, nhö noùi: Phaùp töông öng vôùi Laïc thoï..., goïi laø phaùp thuaän vôùi Laïc thoï...; hoaëc do sôû y coù ñöôïc teân goïi, nhö nhaõn thöùc...; hoaëc do haønh töôùng coù ñöôïc teân goïi nhö Khoå-Taäp trí; hoaëc do sôû duyeân coù ñöôïc teân goïi, nhö Nieäm truù...; hoaëc do haønh töôùng sôû duyeân coù ñöôïc teân goïi, nhö Dieät-Ñaïo trí. Vì vaäy do gia haïnh maø goïi laø Tha taâm trí. Laïi nöõa, bôûi vì taâm maïnh hôn cho neân tuy cuõng bieát taâm sôû, maø chæ goïi laø Tha taâm trí; nhö vua ñeán... Laïi nöõa, bôûi vì taâm laø Ñaïi ñòa, taâm sôû cuûa phaùp goïi laø Ñaïi ñòa. Laïi nöõa, bôûi vì luùc chöùng Tha taâm thoâng thì ñaïo voâ giaùn chæ duyeân vôùi taâm. Laïi nöõa, bôûi vì noùi taâm ñi xa vaø chæ ñi moät mình... Laïi nöõa, bôûi vì noùi taâm laø ñi tröôùc... Laïi nöõa, bôûi vì noùi taâm laø voâ taêng thöôïng. Laïi nöõa, bôûi vì noùi taâm laø chuû khu thaønh. Laïi nöõa, bôûi vi noùi taâm laø nôi nöông vaøo. Laïi nöõa, bôûi vì noùi taâm coù theå khôûi leân caùc giôùi thieän-aùc. Laïi nöõa, bôûi vì

noùi taâm coù theå daãn ñeán caùc neõo thieän-aùc. Laïi nöõa, bôûi vì taâm laø noäi xöù coù sôû duyeân khaép caùc coõi-ñòa. Laïi nöõa, bôûi vì taâm laø sôû y chöù khoâng phaûi laø taâm sôû. Laïi nöõa, bôûi vì neáu taâm hoaït

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 106 101

ñoäng thì taâm sôû thuaän theo. Laïi nöõa, bôûi vì neáu luùc taâm ñieàu phuïc-khoâng ñieàu phuïc, thì caùc taâm sôû phaùp cuõng nhö vaäy. Laïi nöõa, bôûi vì neáu luùc taâm taûn maùc hay khoâng taûn maùc, thì caùc taâm sôû phaùp cuõng nhö vaäy. Bôûi vì nhöõng duyeân naøy, cho neân Tha taâm trí naøy tuy cuõng bieát taâm sôû, maø chæ goïi laø Tha taâm trí. Hoûi: Vì sao goïi laø Theá tuïc trí? Ñaùp: Bieát roõ theá tuïc cho neân goïi laø Theá tuïc trí. Hoûi: Cuõng bieát veà thaéng nghóa, taïi sao chæ goïi laø Theá tuïc trí? Ñaùp: Tuy cuõng bieát phaàn ít veà thaéng nghóa caùc phaùp nhö Uaån- Xöù-Giôùi boán Thaùnh ñeá..., maø bieát phaàn nhieàu veà phaùp theá tuïc nhö nam nöõ-ñi laïi-bình chaäu-aùo quaàn-xe coä-nhaø cöûa-nuùi röøng..., cho neân goïi laø Theá tuïc trí. Laïi nöõa, trí Theá tuïc naøy thaät ra khoâng coù töôùng cuûa trí, maø ñoái vôùi theá tuïc cuøng thieát laäp teân goïi cuûa trí; nhö khoâng phaûi laø chuûng loaïi vua chuùa, nhöng moïi ngöôøi töôûng töôïng thi thieát cuøng laäp ra teân goïi cuûa vua chuùa. Laïi nöõa, trí Theá tuïc naøy taát caû höõu tình laàn löôït chuyeån ñoåi cuøng chaáp nhaän, chöù khoâng coù gì tranh luaän; nhö Taêng ngoài treân-nhö vöøa loøng moïi ngöôøi, moïi ngöôøi ñeàu ñoàng yù, cho neân goïi laø Theá tuïc. Laïi nöõa, trí Theá tuïc naøy bao truøm caùc höõu tình, duyeân vôi taát caû caùc caûnh, cho neân goïi laø Theá tuïc. Laïi nöõa, trí Theá tuïc naøy do ngu si döïa vaøo, heä thuoäc ngu si, laø nôi döøng chaân yeân oån cuûa ngu si, cho neân goïi laø Theá tuïc. Phaùi Tranh luaän noùi: Trí Theá tuïc naøy bò caùc söï khoâng hieåu bieát laøm cho che phuû, nhö vaät trong ñoà ñöïng bò ñoà ñöïng laøm cho che kín, cho neân goïi laø Theá tuïc. Laïi nöõa, trí Theá tuïc naøy bò ñaïo ñoái trò laøm cho bieán hoaïi, vì ngöôøi ngu si ñaõ vui möøng toân troïng, cho neân goïi laø Theá tuïc. Hoûi: Vì sao goïi laø Khoå trí, cho ñeân Ñaïo trí? Ñaùp: Duyeân vôùi Khoå Thaùnh ñeá, chuyeån boán haønh töôùng, cho neân goïi laø Khoå trí; cho ñeán duyeân vôùi Ñaïo Thaùnh ñeá, chuyeån boán haønh töôùng, cho neân goïi laø Ñaïo trí. Hoûi: Caùc trí Theá tuïc cuõng coù theå duyeân vôùi boán Ñeá, ñeàu chuyeån boán haønh töôùng, leõ naøo goïi laø boán trí hay sao? Ñaùp: Neáu chæ duyeân vôùi Khoå ñeá, chæ chuyeån boán haønh töôùng, thì goïi laø Khoå trí; cho ñeán neáu chæ duyeân vôùi Ñaïo ñeá, cæ chuyeån boán haønh töôùng thì goïi laø Ñaïo trí. Caùc trí ñoái vôùi boán Thaùnh ñeá, hoaë laø duyeân rieâng bieät vôùi töøng loaïi moät, hoaëc laø duyeân keát hôïp vôùi hai loaïi moät, hoaëc laø duyeân keát hôïp vôùi ba loaïi moät, hoaëc laø duyeân toång quaùt vôùi boán

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 106 102

Ñeá, hoaëc laø duyeân vôùi phaùp khaùc, hoaëc laïi duyeân toång quaùt vôùi haønh töôùng ñaõ khôûi, cuõng khoâng quyeát ñònh cho neân khoâng goïi laø Khoå trí cho ñeán Ñaïo trí, bôûi vì taïp loaïn. Laïi nöõa, neáu duyeân rieâng bieät vôùi boán Ñeá, ñeàu chuyeån boán haønh töôùng, koâng cuøng chung moät raøng buoäc vôùi

Khoå-Taäp thì goïi laø trí cuûa boán Ñeá; caùc trí Theá tuïc tuy cuõng coù duyeân rieâng bieät vôùi boán Ñeá, ñeàu chuyeån boán haønh töôùng, maø cuøng chung moät raøng buoäc vôùi Khoå-Taäp, cho neân khoâng goïi laø trí cuûa boán Ñeá. Hoûi: Trí naøy khoâng cuøng chung moät raøng buoäc vôùi Dieät-Ñaïo, taïi sao khoâng thieát laäp Dieät-Ñaïo trí? Ñaùp: Ñaàu khoâng thieát laäp cho neân sau cuõng khoâng thieát laäp. Laïi nöõa, neáu duyeân rieâng bieät vôùi boán Ñeá, ñeàu chuyeån boán haønh töôùng, coù theå ñoái trò phieàn naûo thì goïi laø trí cuûa boán Ñeá; caùc trí Theá tuïc cuõng coù duyeân rieâng bieät vôùi boán Ñeá, ñeàu chuyeån boán haønh töôùng, maø khoâng coù theå ñoái trò phieàn naõo, cho neân khoâng goïi laø trí cuûa boán Ñeá. Laïi nöõa, neáu duyeân rieâng bieät vôùi boán Ñeá, ñeàu chuyeån boán haønh töôùng, ñoái vôùi boán Thaùnh ñeá chöùng thaáy roõ raøng, khoâng bò Kieán-Nghò- Voâ minh laøm cho meâ haëc, khoâng taêng theâm phieàn naõo-khoâng daãn ñeán ba coõi, nhaát ñònh höôùng ñeán Nieát-baøn thì goïi laø trí cuûa boán Ñeá; caùc trí Theá tuïc khoâng coù nghóa nhö vaäy, cho neân khoâng goïi laø trí cuûa boán Ñeá. Laïi nöõa, neáu duyeân rieâng bieät vôùi boán Ñeá, ñeàu chuyeån boán haønh töôùng, laø taùnh Thaùnh thì goïi möôøi hai trí cuûa boán Ñeá; caùc trí Theá tuïc khoâng phaûi laø taùnh Thaùnh thaâu nhieáp, cho neân khoâng goïi laø trí cuûa boán Ñeá. Taùm trí nhö vaäy, veà coõi thì Tha taâm trí neáu laø höõu laäu thì heä thuoäc coõi Saéc, neáu laø voâ laäu thì khoâng heä thuoäc; Theá tuïc trí goàm chung ba coõi; saùu trí coøn laïi thì khoâng heä thuoäc. Veà ñòa, Theá tuïc trí thuoäc veà saùu ñòa; Loaïi trí thuoäc veà chín ñòa; Tha taâm trí thuoäc veà boán ñòa; Theá tuïc trí thuoäc veà möôøi taùm ñòa, ñoù laø taùm Ñaúng trí-taùm caän phaàn-Tónh löï trung gian vaø coõi Duïc; coøn laïi boán trí, Phaùp trí thaâu nhieáp laø thuoäc veà saùu ñòa, Loaïi trí thaâu nhieáp laø thuoäc veà chín ñòa. Veà sôû y, Phaùp trí chæ döïa vaøo coõi Duïc maø daáy khôûi; Tha taâm tí chæ döïa vaøo coõi duïc-Saéc maø daáy khôûi; Loaïi trí vaø Theá tuïc trí ñeàu döïa vaøo ba coõi maø daáy khôûi; trí coøn laïi neáu Phaùp trí thaâu nhieáp thì chæ döïa vaøo coõi Duïc maø daáy khôûi, Loaïi trí thaâu nhieáp thì döïa vaøo taát caû ba coõi maø daáy khôûi. Veà haønh töôùng, Phaùp trí vaø Loaïi trí ñeàu laøm möôøi saùu haønh töôùng;

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 106 103

Tha taâm trí neáu voâ laäu thì laøm boán haønh töôùng cuûa Ñaïo, höõu laäu thì laøm haønh töôùng khoâng roõ raøng; Theá tuïc trí laøm möôøi saùu haønh töôùng, cuõng laøm nhöõng haønh töôùng khaùc, Khoå-Taäp-Dieät-Ñaïo trí ñeàu laøm boán haønh töôùng. Hoûi: Caùc Khoå trí ñeàu laøm chuyeån haønh töôùng Khoå chaêng? Ñaùp: Neân laøm thaønh boán caâu phaân bieät: 1. Hoaëc coù luùc Khoå trí maø khoâng phaûi laø laøm chuyeån haønh töôùng khoå, ñoù laø Khoå trí laøm chuyeån haønh töôùng Voâ thöôøng-Khoâng-Voâ ngaõ. 2. Hoaëc coù luùc laøm chuyeån haønh töôùng Khoå maø khoâng phaûi laø Khoå trí, ñoù laø phaùp töông öng vôùi Khoå trí laøm chuyeån haønh töôùng Khoå; 3. Hoaëc coù luùc Khoå trí cuõng laøm chuyeån haønh töôùng Khoå, ñoù laø Khoå trí laøm chuyeån haønh töôùng Khoå. 4. Hoaëc coù luùc khoâng phaûi laø Khoå trí cuõng khoâng phaûi laø laøm chuyeån haønh töôùng Khoå, neáu chæ choïn laáy chuûng loaïi naøy thì ñoù laø phaùp töông öng vôùi Khoå trí laøm

chuyeån haønh töôùng Voâ thöôøng-Khoâng-Voâ ngaõ, neáu khoâng chæ choïn laáy chuûng loaïi naøy thì tröø ra nhöõng töôùng tröôùc. Nhö chuyeån coù boán caâu phaân bieät, ñaõ chuyeån-seõ chuyeån neân bieát cuõng nhö vaäy. Nhö Khoå trí ñoái vôùi haønh töôùng Khoå coù ba loaïi boán caâu phaân bieät, ñoái vôùi haønh töôùng Voâ thöôøng-Khoâng-Voâ ngaõ neân bieát cuõng nhö vaäy. Nhö Khoå trí coù möôøi hai caâu phaân bieät, Taäp-Dieät-Ñaïo trí neân bieát cuõng nhö vaäy. Nhö toång coïng coù boán möôi taùm loaïi boán caâu phaân bieät. Veà sôû duyeân, Phaùp trí vaø Loaïi trí ñeàu duyeân vôùi boán Ñeá, Tha taâm trí duyeân vôùi taâm-taâm sôû phaùp cuûa ngöôøi khaùc, Theá tuïc trí duyeân vôùi taát caû caùc phaùp, Khoå trí duyeân vôùi Khoå ñeá, Taäp trí duyeân vôùi Taäp ñeá, Dieät trí duyeân vôùi Dieät ñeá, Ñaïo trí duyeân vôùi Ñaïo ñeá. Veà Nieäm truù, Tha taâm trí laø ba Nieäm truù tröø ra Thaân nieäm truù, Dieät trí laø phaùp nieäm truù, trí coøn laïi goàm chung boán Nieäm truù. Veà Trí, taùm trí naøy töùc laø taùm trí. Veà Tam-ma-ñòa, Phaùp trí vaø Loaïi trí ñi cuøng ba Tam-ma-ñòa; Tha taâm trí neáu voâ laäu thì Ñaïo ñi cuøng Tam-ma-ñòa Voâ nguyeän, höõu laäu thì khoâng phaûi laø ñi cuøng Tam-ma-ñòa; Theá tuïc trí khoâng phaûi laø ñi cuøng Tam-ma-ñòa; Khoå trí ñi cuøng Tam-ma-ñòa Khoâng-Voâ nguyeän, Taäp trí ñi cuøng Tam-ma-ñòa Taäp-Voâ nguyeän, Dieät trí ñi cuøng Tam-ma-ñòa ñi cuøng Voâ töôùng, Ñaïo trí ñi cuøng Tam-ma-ñòa Voâ nguyeän-Ñaïo. Veà Caên töông öng, Theá tuïc trí töông öng vôùi naêm caên; trí coøn laïi töông öng vôùi ba Caên, ñoù laø Laïc-Hyû vaø Xaû. Veà ba ñôøi, taùm trí naøy ñeàu goàm chung ba ñôøi.

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 106 104

Duyeân vôùi ba ñôøi, Phaùp trí-Loaïi trí vaø Theá tuïc ñeàu duyeân vôùi ba ñôøi vaø taùch rôøi theá gian; Tha taâm trí quaù khöù duyeân vôùi quaù khöù. Hieän taïi duyeân vôùi hieän taïi, vò lai sinh phaùp thì duyeân vôùi vò lai, khoâng sinh phaùp thì duyeân vôùi ba ñôøi; Dieät trí duyeân vôùi taùch rôøi thôøi gian, trí coøn laïi duyeân vôùi ba ñôøi. Veà thieän-baát thieän vaø voâ kyù Theá tuïc trí goàm chung ba loaïi, trí coøn laïi chæ laø thieän. Duyeân vôùi thieän-baát thieän vaø voâ kyù, Loaïi trí duyeân vôùi thieän-voâ kyù, Dieät-Ñaïo trí chæ duyeân vôùi thieän, trí coøn laïi duyeân vôùi ba loaïi. Veà heä thuoäc ma coõi-khoâng heä thuoäc, Tha taâm trí neáu höõu laäu thì heä thuoäc coõi Saéc, neáu voâ laäu thì khoâng heä thuoäc; Theá tuïc trí heä thuoäc chung caû ba coõi; trí coøn laïi thì khoâng heä thuoäc. Duyeân vôùi heä thuoäc ba coõi-khoâng heä thuoäc, Phaùp trí duyeân vôùi heä thuoäc coõi Duïc vaø khoâng heä thuoäc, Loaïi trí duyeân vôùi heä thuoäc coõi Saéc- Voâ saéc vaø khoâng heä thuoäc, Tha taâm trí duyeân vôùi heä thuoäc coõi Duïc-Saéc vaø khoâng heä thuoäc, Theá tuïc trí duyeân vôùi heä thuoäc ba coõi vaø khoâng heä thuoäc Khoå-Taäp trí duyeân vôøi heä thuoäc ba coõi, Dieät-Ñaïo trí duyeân vôùi khoâng heä thuoäc. Veà Hoïc-Voâ hoïc vaø phi hoïc phi voâ hoïc, Tha taâm trí chung caû ba loaïi, Theá tuïc trí chæ rieâng Phi hoïc phi voâ hoïc, trí coøn laïi coøn laïi laø Hoïc vaø Voâ hoïc. Duyeân vôùi Hoïc-Voâ hoïc vaø phi hoïc phi voâ hoïc, Phaùp-Loaïi-Theá tuïc vaø Tha taâm trí ñeàu duyeân vôùi ba loaïi, Khoå-Taäp-Dieät trí chæ duyeân vôùi Phi hoïc Phi voâ hoïc, Ñaïo trí duyeân vôùi Hoïc vaø Voâ hoïc. Veà kieán-tu maø ñoaïn vaø khoâng ñoaïn, Tha taâm trí neáu laø höõu laäu thì do tu maø ñoaïn, neáu laø voâ laäu thì khoâng ñoaïn; Theá

tuïc trí laø do kieán-tu maø ñoaïn, trí coøn laïi laø khoâng ñoaïn. Duyeân vôùi kieán-tu maø ñoaïn vaø khoâng ñoaïn, Phaùp-Loaïi- Theá tuïc vaø Tha taâm trí duyeân vôùi ba loaïi, Khoå-Taäp trí duyeân vôùi kieán-tu maø ñoaïn, Dieät-Ñaïo trí duyeân vôùi khoâng ñoaïn. Duyeân vôùi danh-duyeân vôùi nghóa, Phaùp-Loaïi-Theá tuïc-Khoå-Taäp trí duyeân chung vôùi danh vaø nghóa, trí coøn laïi chæ duyeân vôùi nghóa. Duyeân vôùi Töï-Tha töông tuïc vaø Phi töông tuïc, Phaùp-Loaïi vaø Theá tuïc trí duyeân vôùi ba loaïi, Tha taâm trí duyeân vôùi Tha töông tuïc, Khoå-Taäp- Ñaïo trí duyeân vôùi Töï-Tha töông tuïc, Dieät trí duyeân vôùi Phi töông tuïc. Gia haïnh ñaéc-ly nhieãm ñaéc vaø sinh ñaéc, Theá tuïc trí goàm chung ba loaïi, trí coøn laïi goàm chung gia haïnh ñaéc vaø ly nhieãm ñaéc. Töøng ñaït ñöôïc-chöa töøng ñaït ñöôïc, Tha taâm trí vaø Theá tuïc trí goàm caû töøng ñaït ñöôïc-chöa töøng ñaït ñöôïc, trí coøn laïi chæ rieâng chöa töøng ñaït



ñöôïc.

- Laïi nöõa, Phaùp trí coù boán loaïi:

1. Ñoái vôùi phaùp baét ñaàu bieát cho neân goïi laø phaùp trí.
2. Ñoái vôùi phaùp hieän ñang bieát cho neân goïi laø Phaùp trí.
3. Ñoái vôùi phaùp thaät söï bieát cho neân goïi laø Phaùp trí.
4. Ñoái vôùi phaùp rôøi khoûi nhaän bieát cho neân goïi laø Phaùp trí.

- Tyû loaïi trí cuõng coù boán loaïi:

1. Duøng nhaân tyû loaïi bieát quaû.
2. Duøng quaû tyû loaïi bieát nhaân.
3. Duøng nghieäp thaân-ngöõ tyû loaïi bieát taâm.
4. Duøng phaùp ñaõ noùi tyû loaïi bieát Phaät.

Tha taâm trí cuõng coù boán loaïi, ñoù laø töø boán duyeân maø sinh ra cuõng coù theå laøm boán duyeân, trí phuï thuoäc cuûa trí naøy cuõng nhö vaäy.

- Theá tuïc trí cuõng coù boán loaïi:

1. Bieát teân goïi theá tuïc.
2. Bieát raøng buoäc theá tuïc.
3. Bieát giaû laäp theá tuïc.
4. Bieát chaáp tröôùc theá tuïc.

- Khoå trí cuõng coù boán loaïi:

1. Bieát khoå cuûa sinh.
2. Bieát khoå cuûa löu chuyeån.
3. Bieát khoå cuûa noùng böùc phieàn muoän.
4. Bieát khoå cuûa hoøa hôïp.

- Taäp trí cuõng coù boán loaïi:

1. Bieát nghieäp.
2. Bieát phieàn naõo.
3. Bieát aùi.

4. Bieát söï vieäc.

- Dieät trí cuõng coù boán loaïi:

1. Bieát ba kieáp vónh vieãn ñoaïn tröø.

2. Bieát thaâm saân si moûng daàn.

3. Bieát naêm kieáp thuaän phaàn döôùi khoâng coøn.

4. Bieát taát caû caùc kieát döùt saïch.

- Ñaïo trí cuõng coù boán loaïi:

1. Bieát töø Boå-ñaëc-giaø-la thöù taùm cho ñeán taát caû phaàn vò Hoïc ñeàu coù nhöõng vieäc ñaõ laøm.

2. Bieát laøm cho oaøn ñòch phaûi thuaàn phuïc.

3. Quaùn xeùt vieäc laøm voán coù.



4. Quaùn xeùt gaàn heát laäu. - Taän trí cuõng coù boán loaïi: 1. Kieán maø khoâng nhieáp. 2. Lìa xa Ñònh Khoâng. 3. Khoâng phaûi laø Tha taâm trí. 4.Gia haïnh chaäm chaïp. - Voâ sinh trí cuõng coù boán loaïi: 1. Bôûi vì nhaân. 2. Bôûi vì quaû. 3. Bôûi vì noái tieáp nhau. 4. Boå-ñaëc-giaø-la. Trong naøy ñaõ noùi ñeán boán Phaùp trí..., laø giaûi thích roäng ra caùc trí sai bieät trong kinh, chöù khoâng phaûi ñaàu chính laø Phaùp trí... thaâu nhieáp. Laïi nöõa, neân noùi möôøi trí toång hôïp laø moät trí, ñoù laø Phaùp trí, bôûi vì ñeàu laáy phaùp laøm Theå. Neân noùi möôøi trí toång hôïp laøm moät trí, ñoù laø Loaïi trí, bôûi vì ñeàu laø chuûng loaïi Thaùnh. Neân noùi möôøi trí toång hôïp laøm moät trí ñoù laø trí ñaõ nhaän bieát, bôûi vì ñaõ bieát maø nhaän bieát cho neân xem xeùt quyeát ñònh laïi. Neân noùi möôøi trí toång hôïp laøm moät trí, ñoù laø Ñaïo trí, bôûi vì Ñaïo ñeà thaâu nhieáp. Neân noùi möôøi trí toång hôïp laøm moät trí, ñoù laø Nguyeän trí, bôûi vì coù naêng löïc thoaû maõn ñieàu mong caàu. Neân noùi möôøi trí toång hôïp laøm moät trí, ñoù laø Taän trí, bôûi vì ñaït ñöôïc trong thaân ngöôøi khoâng coøn phieàn naõo. Neân noùi möôøi trí toång hôïp laøm moät trí, ñoù laø Voâ sinh trí, bôûi vì khoâng lui suït rôi ruïng. Hoûi: Theá naøo Phaùp trí? Ñaùp: Taát caû trí voâ laäu ñoái vôùi caùc haønh-nhaân cuûa caùc haønh-dieät caùc haønh-ñaïo coù theå ñoaïn caùc haønh cuûa coõi Duïc. Trong naøy, caùc haønh laø khoå ñeá, nhaân cuûa caùc haønh laø Taäp ñeá, dieät caùc haønh laø Dieät ñeá, ñaïo coù theå ñoaïn caùc haønh laø Ñaïo ñeá. Caùc trí voâ laäu coù theå nhaän bieát veà boán Ñeá cuûa coõi Duïc nhö vaäy, goïi chung laø phaùp trí. Laïi nöõa, taát caû trí voâ laäu ñoái vôùi Phaùp trí vaø ñòa cuûa Phaùp trí, ñoù goïi laø Phaùp trí. Hoûi: Vì sao laïi noùi ñeán trí naøy? Ñaùp: Tröôùc ñaây tuy noùi veà ñaïo voâ giaùn coù theå ñoaïn caùc haønh uûa coõi Duïc, maø chöa noùi ñeán ñaïo gia haïnh-giaûi thoaùt-thaéng tieán, nay caàn phaûi noùi ñeán. Trong naøy, Phaùp trí laø phaùp trí cuûa ba ñaïo; ñòa cuûa Phaùp trí laø caùc phaùp cuøng coù töông öng vôùi Phaùp trí cuûa ba ñaïo. Laïi nöõa, ñaïo coù theå ñoaïn laø Phaùp trí cuûa ñaïo voâ giaùn , Phaùp trí laø Phaùp trí cuûa ba ñaïo khaùc;

ñòa cuûa Phaùp trí laø caùc phaùp cuøng coù töông öng vôùi Phaùp trí cuûa boán ñaïo, vaø boán phaåm Phaùp nhaãn. Laïi nöõa, ñaïo coù theå ñoaïn laø phaùp voâ laäu cuûa boán ñaïo coù theå ñoaïn phieàn naõo cuûa coõi Duïc, Phaùp trí laø Phaùp trí ñaõ tu-ñaõ khôûi vaøo luùc khaùc; ñòa cuûa Phaùp trí laø caùc phaùp cuøng coù töông öng vôùi luùc aáy. Tieáp theo sau Loaïi trí döïa theo ñaây neân bieát. Tha taâm trí... nhö vaên noùi roäng ra, neân bieát veà töôùng aáy. Phaùp trí cho ñeán Ñaïo trí, ôû trong taùm trí thì moãi moät trí thaâu nhieáp maáy loaïi? Hoûi: vì sao soaïn ra phaàn luaän naøy? Ñaùp: Vì ngaên chaën toâng chæ cuûa ngöôøi khaùc ñeå hieån baøy veà Chaùnh lyù. Nghóa laø hoaëc coù ngöôøi chaáp: Caùc phaùp thaâu nhieáp, ñoù laø thaâu nhieáp taùnh khaùc chöù khoâng thaâu nhieáp töï taùnh. Nhö Luaän giaû Phaân Bieät ñaõ chaáp. Vì ngaên chaën caùi chaáp aây, muoán nhaán baøy veà caùc phaùp ñeàu thaâu nhieáp töï taùnh chöù khoâng thaâu nhieáp taùnh khaùc, cho neân soaïn ra phaàn luaän naøy. Nghóa lyù trong naøy nhö trong chöông Kieát Uaån ñaõ phaân bieät roäng ra. Phaùp trí thaâu nhieáp Phaùp trí vaø phaàn ít cuøa naêm trí ñoù laø Tha taâm trí vaø Khoå-Taäp-Dieät-Ñaïo trí. Trong naøy, noùi toång quaùt laø Phaùp trí thaâu nhieáp Phaùp trí, nhöng Phaùp trí thuoäc veà saùu ñòa, Vò chí Ñònh thì thaâu nhieáp Vò chí Ñònh, cho ñeán Tónh löï thöù tö thì thaâu nhieáp Tónh löï thöù tö. Laïi nöõa, Phaùp trí coù boán loaïi ñoù laø trí cuûa boán Ñeá , Khoå trí thaâu nhieáp Khoå trí, cho ñeán Ñaïo trí thaâu nhieáp Ñaïo trí. Laïi nöõa, Phaùp trí thuoäc veà ba ñôøi, quaù khöù thaâu nhieáp quaù khöù, vò lai thaâu nhieáp vò lai, hieän taïi thaâu nhieáp hieän taïi; quaù khöù vaø vò lai ñeáu coù nhieàu saùt-na, moãi moät saùt-na töï mình thaâu nhieáp. Ngay Phaùp trí naøy thaâu nhieáp phaàn ít cuûa Tha taâm trí, nghóa laø Tha taâm trí coù höõu laäu, coù voâ laäu; trí naøy chæ thaâu nhieáp voâ laäu. Voâ laäu aáy laïi coù phaåm Phaùp trí, coù phaåm Loaïi trí; trí naøy chæ thaâu nhieáp phaåm Phaùp trí. Vì vaäy noùi thaâu nhieáp phaàn ít cuûa trí kia. Ngay Phaùp trí naøy thaâu nhieáp phaàn ít cuûa Khoå-Taäp-Dieät-Ñaïo trí, nghóa laø boán trí aáy ñeàu coù phaåm Phaùp trí, coù phaåm Loaïi trí; trí naøy chæ thaâu nhieáp phaåm Phaùp trí, cho neân noùi laø thaâu nhieáp phaàn ít cuûa boán trí Loaïi trí thaâu nhieáp Loaïi trí vaø phaàn ít cuûa naêm trí, ñoù laø Tha taâm trí vaø Khoå-Taäp-Dieät-Ñaïo trí. Trong naøy, noùi toång quaùt laø Loaïi trí thaâu nhieáp Loaïi trí, nhöng loaïi trí thuoäc veà chính ñòa, Vò chí Ñònh thì thaâu nhieáp Vò chí Ñònh, cho ñeán Voâ sôû höõu xöù thì thaâu nhieáp Voâ sôû höõu xöù, phaàn coøn laïi noùi roäng ra nhö Phaùp trí.

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 106 108

Tha taâm trí thaâu nhieáp Tha taâm trí vaø phaàn ít cuûa boán trí, ñoù laø Phaùp-Loaïi-Theá tuïc vaø Ñaïo trí. Trong naøy, noùi toång quaùt laø Tha taâm trí thaâu nhieáp Tha taâm trí, nhöng Tha taâm trí thuoäc veà boán tónh löï caên baûn, Tónh löï thöù nhaát thì thaâu nhieáp Tónh löï thöù nhaát, cho ñeán Tónh löï thöù tö thì thaâu nhieáp Tónh löï thöù tö. Laïi nöõa, Tha taâm trí coù höõu laäu-coù voâ laäu, höõu laäu thaâu nhieáp höõu laäu, voâ laäu thaâu nhieáp voâ laäu. Höõu laäu naøy thì coù ñaõ töøng ñaït ñöôïc-coù chöa töøng ñaït ñöôïc, ñaõ töøng ñaït ñöôïc thaâu nhieáp ñaõ töøng ñaït ñöôïc, chöa töøng ñaït ñöôïc thaâu nhieáp chöa töøng ñaït ñöôïc; voâ laäu naøy thì coù phaåm Phaùp trí-coù phaåm Loaïi trí, Phaùp trí thaâu nhieáp phaåm

Phaùp trí, phaåm Loaïi trí thaâu nhieáp phaåm Loaïi trí. Laïi nöõa, Tha taâm trí naøy goàm chung ba ñôøi, quaù khöù thaâu nhieáp quaù khöù vò lai thaâu nhieáp vò lai hieän taïi thaâu nhieáp hieän taïi quaù khöù vaø vò lai ñeàu coù saùt-na, moãi moät saùt-na töï mình thaâu nhieáp. Ngay Tha taâm trí naøy thaâu nhieáp phaàn ít cuûa Phaùp trí, nghóa laø phaùp trí thuoäc veà saùu ñòa, trí naøy chæ thaâu nhieáp Phaùp trí cuûa boán Tónh löï caên baûn kia. Laïi nöõa, Phaùp trí coù boán loaïi, ñoù laø trí cuûa boán Ñeá, trí naøy chæ thaâu nhieáp Phaùp trí cuûa Ñaïo trí. Laïi nöõa, Phaùp trí cuûa Ñaïo trí coù duyeân rieâng biet-coù duyeân toaøn boä, coù duyeân hieän taïi-coù duyeân quaù khöù vaø vò lai, coù duyeân Töï töông tuïc-coù duyeân Tha töông tuïc, coù duyeân taâm-taâm sôû phaùp, coù duyeân vôùi Uaån khaùc; trí naøy chæ thaâu nhieáp Phaùp trí duyeân rieâng bieät-hieän taïi-Tha töông tuïc-taâm taâm sôû phaùp, cho neân noùi laø thaâu nhieáp phaàn ít cuûa Phaùp trí. Nhö noùi trí naøy thaâu nhieáp phaàn ít cuûa Phaùp trí, noùi trí naøy thaâu nhieáp phaàn ít cuûa Loaïi trí cuõng nhö vaäy; coù ñieåm khaùc nhau laø neân noùi Loaïi trí thuoäc veà chính ñòa, trí naøy chæ thaâu nhieáp Loaïi trí thuoäc veà boán Tónh löï caên baûn. Laïi nöõa, Tha taâm trí naøy thaâu nhieáp phaàn ít cuûa Theá tuïc trí, nghóa laø Theá tuïc trí thuoäc veà möôøi taùm ñòa; trí naøy chæ thaâu nhieáp Theá tuïc trí thuoäc veà boán tónh löï caên baûn. Laïi nöõa, Theá tuïc trí coù thieän-nhieãm oâ vaø voâ phuù voâ kyù, trí naøy chæ thaâu nhieáp Theá tuïc trí thieän. Laïi nöõa, Theá tuïc trí thieän coù duyeân rieâng bieät, coù duyeân toång quaùt, noùi roäng nhö tröôùc; trí naøy chæ thaâu nhieáp Theá tuïc trí thieän coù duyeân rieâng bieät-hieän taïi-Tha töông tuïc vaø taâm-taâm sôû phaùp, cho neân noùi laø thaâu nhieáp phaàn ít cuûa Theá tuïc trí. Laïi nöõa, Tha taâm trí naøy thaâu nhieáp phaàn ít cuûa Ñaïo trí, nghóa laø Ñaïo trí thuoäc veà chính ñòa; trí naøy chæ thaâu nhieáp Ñaïo trí thuoäc veà boán Tónh löï caên baûn. Laïi nöõa, Ñaïo trí cuûa boán Tónh löï caên baûn coù duyeân rieâng bieät, coù duyeân toång quaùt, noùi roäng nhö tröôùc; trí naøy chæ thaâu nhieáp Ñaïo trí coù duyeân rieâng bieät-hieän taïi-Tha töông tuïc vaø taâm-taâm sôû phaùp,



cho neân noùi laø thaâu nhieáp phaàn ít cuûa Ñaïo trí. Theá tuïc trí thaâu nhieáp Theá tuïc trí vaø phaàn ít cuûa Tha taâm trí. Trong naøy, noùi toång quaùt laø Theá tuïc trí thaâu nhieáp Theá tuïc trí, nhöng Theá tuïc trí thuoäc veà möôøi taùm ñòa, coõi Duïc thì thaâu nhieáp coõi Duïc, cho ñeán Phi töôûng phi phi töôûng xöù thì thaâu nhieáp Phi töôûng phi phi töôûng xöù. Laïi nöõa, Theá tuïc trí coù thieän-nhieãm oâ vaø voâ phuù voâ kyù, thieän thì thaâu nhieáp thieän, nhieãm oâ thì thaâu nhieáp nhieãm oâ, voâ phuù voâ kyù thì thaâu nhieáp voâ phuù voâ kyù. Laïi nöõa, Theá tuïc trí goàm chung ba ñôøi, quaù khöù thaâu nhieáp quaù khöù, vò lai thaâu nhieáp vò lai, hieän taïi thaâu nhieáp hieän taïi; quaù khöù vaø vò lai ñeàu nhieàu saùt-na, moãi moät saùt-na töï mình thaâu nhieáp. Laïi nöõa, Theá tuïc trí thaâu nhieáp phaàn ít cuûa Tha taâm trí, nghóa laø Tha taâm trí coù höõu laäu-coù voâ laäu; trí naøy chæ thaâu nhieáp Tha taâm trí höõu laäu, cho neân noùi laø thaâu nhieáp phaàn ít cuûa Tha taâm trí. Khoå trí thaâu nhieáp Khoå trí vaø phaàn ít cuûa hai trí, ñoù laø Phaùp trí vaø Loaïi trí. Trong naøy, noùi toång quaùt laø Khoå trí thaâu nhieáp Khoå trí, nhöng

Khoå trí thuoäc veà chình ñòa, Vò chí Ñònh thì thaâu nhieáp Vò chí Ñònh, cho ñeán voâ sôû höõu xöù thì thaâu nhieáp voâ sôû höõu xöù; phaàn coøn laïi nhö tröôùc noùi. Laïi nöõa, Khoå trí naøy thaâu nhieáp phaàn ít cuûa Phaùp trí, nghóa laø Phaùp trí coù Khoå-Taäp-Dieät-Ñaïo trí; trí naøy chæ thaâu nhieáp caùc trí cuûa Khoå trí, cho neân noùi laø thaâu nhieáp phaàn ít cuûa Phaùp trí. Nhö noùi trí naøy thaâu nhieáp phaàn ít cuûa Phaùp trí, noùi trí naøy thaâu nhieáp phaàn ít cuûa Loaïi trí cuõng nhö vaäy. Nhö Khoå trí thaâu nhieáp moät trí vaø phaàn ít cuûa hai trí, Taäp trí vaø Dieät trí neân bieát cuõng nhö vaäy. Ñaïo trí thaâu nhieáp Ñaïo trí vaø phaàn ít cuûa ba trí, ñoù laø Phaùp-Loaïi vaø Tha taâm trí. Trong naøy, noùi toång quaùt laø Ñaïo trí thaâu nhieáp Ñaïo trí, nhöng Ñaïo trí thuoäc veà chính ñòa, Vò chí Ñònh thì thaâu nhieáp Vò chí Ñònh, cho ñeán Voâ sôû höõu xöù thì thaâu nhieáp Voâ sôû höõu xöù; phaàn coøn laïi nhö tröôùc noùi. Laïi nöõa, Ñaïo trí naøy thaâu nhieáp phaàn ít cuûa Phaùp trí-Loaïi trí, nhö tröôùc noùi veà Khoå trí thaâu nhieáp phaàn ít cuûa Phaùp trí-Loaïi trí. Laïi nöõa, Ñaïo trí naøy thaâu nhieáp phaàn ít cuûa Tha taâm trí, nghóa laø Tha taâm trí coù höõu laäu-coù voâ laäu, trí naøy chæ thaâu nhieáp Tha taâm trí voâ laäu, cho neân noùi laø thaâu nhieáp phaàn ít cuûa Tha taâm trí. Trong naøy, thaâu nhieáp coù nghóa laø thaâu nhieáp töï taùnh, töï taùnh ñoái vôùi töï taùnh thaät söï coù theå ñaït ñöôïc, khoâng lìa ra-khoâng côûi boû, thöôøng toàn taïi chöù khoâng troáng roãng, luoân luoân laøm chöôùng ngaïi, cho neân noùi



laø thaâu nhieáp. Neáu thaønh töïu Phaùp trí, cho ñeán noùi roäng ra. Hoûi: Vì sao soaïn ra phaàn luaän naøy? Ñaùp: Vì ngaên chaën toâng chæ cuûa ngöôøi khaùc ñeå hieån baøy veà Chaùnh lyù. Nghóa laø hoaëc coù ngöôøi chaáp: Taùnh thaønh töïu vaø khoâng thaønh töïu khoâng coù thaät. Nhö phaùi Thí Duï ñaõ chaáp. Vì ngaên chaën caùi chaáp aáy ñeå hieån baøy veà taønh thaønh töïu-taùnh khoâng thaønh töïu laø quyeát ñònh thaät coù, cho neân soaïn ra phaàn luaän naøy. Hoûi:: Neáu thaønh töïu Phaùp trí thì ñoái vôùi taùm trí naøy, coù maáy thaønh töïu-maáy khoâng thaønh töïu? Ñaùp: Hoaëc laø ba-boán-naêm-saùu-baûy-taùm. Nghóa laø luùc Khoå phaùp trí-Khoå loaïi trí nhaãn, khoâng coù Tha taâm trí thì thaønh töïu ba, coù Tha taâm trí thì thaønh töïu boán. Trong naøy, ba ñoù laø Phaùp trí-Khoå trí vaø Theá tuïc trí; boán ñoù laø ba trí tröôùc coïng theâm Tha taâm trí. Neáu chöa lìa nhieãm coõi Duïc maø tieán vaøo Chaùnh taønh ly sinh, thì luùc baáy giôø thaønh töïu ba; neáu ñaõ lìa nhieãm coõi Duïc maø tieán vaøo Chaùnh taùnh ly sinh thì luùc baáy giôø thaønh töïu boán. Nhöõng ñieàu noùi sau naøy döïa theo ñaây neân bieát. Luùc Khoå phaùp trí, thì Phaùp trí-Khoå trí thaønh töïu hieän taïi vaø vò lai, töùc laø Theå moät trí maø bôûi vì ñoái trò cho neân goïi laø Phaùp trí, bôûi vì haønh töôùng cho neân goïi laø Khoå trí. Theá tuïc trí-Tha taâm trí thaønh töïu quaù khöù- vò lai. Luùc Khoå loaïi trí nhaãn, thì taêng theâm Kieán-taêng theâm Tueä-taêng theâm Ñaïo, khoâng phaûi laø Trí-khoâng phaûi laø Danh, luùc baáy giôø Phaùp trí-Khoå trí-Theá tuïc trí hoaëc laø Tha taâm trí, ñeàu chæ thaønh töïu quaù khöù-vò lai, nôûi vì hieän taïi khoâng coù. Nhöõng ñieàu noùi sau naøy döïa theo ñaây neân bieát. Luùc Khoå loaïi trí-Taäp phaùp trí nhaãn, khoâng coù Tha taâm trí thì thaønh töïu boán, coù Tha taâm trí thì thaønh töïu naêm. Trong

naøy, boán ñoù laø Phaùp-Loaïi-Khoå vaø Theá tuïc trí; naêm ñoù laø boán trí tröôùc coïng theâm Tha taâm trí. Luùc Khoå loaïi trí, thì taêng theâm Kieán-taêng theâm Tueä-taêng theâm- Ñaïo-taêng theâm Trí-taêng theâm Danh, nghóa laø Loaïi trí goïi cho Khoå trí naøy, bôûi vì luùc aáy teân goïi Khoå phaùp trí ñaõ coù ñöôïc. Luùc Taäp phaùp trí nhaän, thì taêng theâm Kieán-Tueä-Ñaïo, khoâng phaûi laø Trí-khoâng phaûi laø Danh. Luùc Taäp phaùp trí cho ñeán luùc Dieät phaùp trí nhaãn, khoâng coù Tha



taâm trí thì thaønh töïu naêm, coù Tha taâm trí thì thaønh töïu saùu. Trong naøy, naêm ñoù laø Phaùp-Loaïi-Khoå-Taäp vaø Theá tuïc trí, saùu ñoù laø naêm trí tröôùc coïng theâm Tha taâm trí. Luùc Taäp phaùp trí, thì taêng theâm Kieán-Tueä-Ñaïo vaø Trí-Danh, nghóa laø Taäp trí goïi cho Phaùp trí naøy bôûi vì luùc aáy teân goïi Khoå phaùp trí ñaõ coø ñöôïc. Luùc Taäp loaïi trí nhaãn-Taäp loaïi trí-Dieät phaùp trí nhaãn, thì taêng theâm Kieán-Tueä-Ñaïo, khoâng phaûi laø Trí-khoâng phaûi laø Danh. Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì luùc aáy Taäp loaïi trí ñaõ coù ñöôïc teân goïi Taäp trí, khoâng khaùc vôùi luùc Taäp phaùp trí ñaõ coù ñöôïc teän goïi Taäp trí; bôûi vì luùc baáy giôø ñaõ coù ñöôïc teân goïi Loaïi trí, khoâng khaùc vôùi luùc Khoå loaïi trí ñaõ coù ñöôïc teân goïi Loaïi trí. Luùc Dieät phaùp trí cho ñeán luùc Ñaïo phaùp trí nhaãn, khoâng coù Tha taâm trí thì thaønh töïu saùu, coù Tha taâm trì thì thaønh töïu baûy. Trong naøy, saùu ñoù laø Phaùp-Loaïi-Khoå-Taäp-Dieät vaø Theá tuïc trí, baûy ñoù laø saùu trí tröôùc coïng theâm Tha taâm trí. Luùc Dieät phaùp trí,thì taêng theâm Kieán-Tueä-Ñaïo vaø Trí-Danh, nghóa laø Dieät trí goïi cho Dieät loaïi trí nhaãn. Luùc Dieät loaïi trí-Ñaïo phaùp trí nhaãn, thì taêng theâm Kieán-Tueä-Ñaïo, khoâng phaûi laø Trí-khoâng phaûi laø Danh. Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì luùc aáy Dieät loaïi trí ñaõ coù ñöôïc teân goïi Dieät trí, khoâng khaùc vôùi luùc Dieät phaùp trí ñaõ coù ñöôïc teân goïi Dieät trí; bôûi vì luùc baáy giôø ñaõ coù ñöôïc teân goïi Loaïi trí, khoâng khaùc vôùi luùc Khoå loaïi trí ñaõ coù ñöôïc teân goïi Loaïi trí. Luùc ñaïo Phaùp trí cho ñeán luùc Ñaïo loaïi trí, khoâng coù Tha taâm trí thì thaønh töïu baûy, coù Tha taâm trí thaønh töïu taùm. Trong naøy, baûy ñoù laø trong taùm trí töø ra Tha taâm trí, taùm ñoù laø baûy trí tröôùc coïng theâm Tha taâm trí. Luùc Ñaïo phaùp trí, thì taêng theâm Kieán-Tueä-Ñaïo, khoâng phaûi laø Trí- khoâng phaûi laø Danh. Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì luùc aáy Ñaïo loaïi trí ñaõ coù ñöôïc teân goïi Ñaïo trí, khoâng khaùc vôùi luùc Ñaïo phaùp trí ñaõ coù ñöôïc teân goïi Ñaïo trí; bôûi vì luùc baáy giôø ñaõ coù ñöôïc teân goïi Loaïi trí, khoâng khaùc vôùi luùc Khoå loaïi trí ñaõ coù ñöôïc teân goïi Loaïi trí. Neáu thaønh töïu Loaïi trí cho ñeán neáu thaønh töïu Ñaïo trí, thì ñoái vôùi taùm trí naøy thaønh töïu bao nhieâu, nhö vaên noùi roäng ra neân bieát veà töôùng aáy. Taêng theâm veà Kieán-Tueä-Ñaïo vaø taêng theâm veà Trí-Danh, nhö trong Phaùp trí neân bieát veà töôùng aáy.nhöng thaønh töïu Phaùp trí vaø Khoå trí, laáy luùc Khoå phaùp trí laøm thaønh töïu thöù nhaát; Loaïi trí laáy luùc Khoå loaïi



trí laøm thaønh töïu thöù nhaât; Tha taâm trí laáy Ñaïo giaûi thoaùt thöù chín lìa nhieãm coõi Duïc, vaø ôû coõi Voâ saéc cheát ñi sinh vaøo coõi Saéc luùc taâm Trung

Höõu ñaàu thai, laøm thaønh töïu thöù nhaát; Theá tuïc trí khoâng coù thöù nhaát, bôûi vì taát caû höõu tình voán coù thaønh töïu. Thaønh töïu Taäp trí laáy luùc Taäp phaùp trí laøm thaønh töïu thöù nhaát, Dieät trí laáy luùc Dieät phaùp trí laøm thaønh töïu thöù nhaát, Ñaïo trí laáy luùc Ñaïo phaùp trí laøm thaønh töïu thöù nhaát. Phaùp-Loaïi-Taäp-Khoå-Dieät-Ñaïo trí, töø luùc baét ñaàu ñaït ñöôïc veà sau, cho ñeán luùc chöa nhaäp Nieát-baøn thì luoân luoân thaønh töïu; Theá tuïc trí töø thôøi gian ban ñaàu khoâng theå bieát ñöôïc, cho ñeán luùc chöa nhaäp Nieát-baøn thi luoân luoân thaønh töïu; Tha taâm trí ñaõ lìa nhieãm coõi Duïc maø chöa sinh vaøo coõi Voâ saéc chöa nhaäp Nieát-baøn thì luoân luoân thaønh töïu. Ñaây goïi laø Tyø-baø-sa toùm löôïc ôû nôi naøy. Neáu tu Phaùp trí thì cuõng tu Loaïi trí chaêng? Cho ñeán noùi roäng ra. Hoûi:Vì sao soaïn ra phaàn luaän naøy? Ñaùp: Vì ngaên chaën toâng chæ cuûa ngöôøi khaùc ñeå hieån baøy veà chaùnh lyù. Nghóa laø hoaëc coù ngöôøi noùi: Phaùp thieän-nhieãm vaø voâ kyù ñeàu coù nghóa cuaût. Vì ngaên chaën caí chaáp aáy ñeå hieån baøy chæ rieâng phaùp thieän höõu vi coù theå coù nghóa tu. Taïi sao bieát nhö vaäy? Nhö trong kinh noùi: “Phaùp thieän höõu vi caàn phaûi tu chöù khoâng phaûi laø phaùp naøo khaùc. Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì neáu Phaùp trí laø quaû yeâu quyù, thì khuyeán khích chòu khoù tinh tieán tu taäp laøm cho daàn daàn taêng tröôûng, cho neân goïi laø tu. Chæ rieâng phaùp thieän höõu vi coù naêng löïc ñaït ñöôïc quaû yeâu quyù, ñoù laø bôûi vì ñaït ñöôïc quaû dò thuïc taêng thöôïng ñaùng yeâu quyù cuûa theá gian, cuõng bôûi vì ñaït ñöôïc quaû lìa cxa raøng buoäc cuûa xuaát theá gian. Nhöõng ngöôøi coù trí chòu khoù tinh tieán tu taäp, töø baäc Haï ñeán baäc Trung, töø baäc Trung ñeán baäc Thöôïng, khieán cho nhanh choùng ñaït ñöôïc quaû yeâu quyù ñaõ mong caàu. Phaùp nhieãm-voâ kyù vaø thieän voâ vi khoâng coù taùc duïng nhö vaäy, cho neân khoâng goïi laø tu.” Hoaëc coù ngöôøi baùc boû khoâng coù nghóa cuûa tu vò lai, nghóa laø bôûi vì quaù khöù vaø vò lai ñeàu khoâng coù Theå thaät söï. Vì ngaên chaën caùi chaáp aáy ñeå hieån baøy chaéc chaén thaät söï coù quaù khöù vaø vò lai, hieän taïi coù theå tu phaùp thieän cuûa vò lai, nghóa laø phaùp thieän thuø thaéng cuûa ñôøi hieän taïi laøm nhaân, daãn daét phaùt khôûi ñaït ñöôïc caùc phaùp thieän cuûa vò lai, thì seõ khoâng coù nghóa ñaït ñöôïc quaû..., nghóa laø luùc ñaït ñöôïc quaû... thì hieän taïi chæ coù moät trí maø vò lai tu taùm trí, hieän taïi chæ coù moät haønh töôùng maø vò lai tu möôøi saùu haønh töôùng, hieän taïi chæ coù moät saùt-na maø vò lai tu voâ löôïng saùt-na, hieän taïi hoaëc laø chæ coù taâm-taâm sôû phaùp höõu laäu maø vò lai tu taâm-taâm sôû phaùp höõu laäu vaø voâ laäu, hoaëc coù luùc hieän taïi chæ coù taâm-taâm sôû phaùp voâ laäu maø vò lai tu taâm-taâm sôû phaùp voâ laäu vaø

höõu laäu, nhöõng söï vieäc nhö vaäy ñeàu seõ khoâng theå thaønh töïu. Laïi nöõa, luùc chö Phaät chöùng ñöôïc Ñaïi Boà-ñeà, hieän taïi chæ coù coâng ñöùc cuûa Taän trí; neáu khoâng coù nghóa cuûa tu thieän vò lai, thì leõ ra chö Phaät khoâng coù Nhaát thieát trí. Ñöøng coù sai laàm quaù möùc nhö vaäy, cho neân nhaát ñònh phaûi thöøa nhaän laø tu phaùp thieän cuûa vò lai. Bôûi vì ngaên chaën caùc loaïi chaáp laï luøng nhö vaäy, vaø hieån baøy veà Chaùnh lyù, cho neân soaïn ra phaàn luaän naøy. Tu coù boán loaïi, noùi roäng tröôùc. Trong naøy chæ döïa vaøo hai loaïi tu maø soaïn

luaän, ñoù laø tu ñaït ñöôïc vaø tu luyeän taäp.

*Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.*